Terveydenhoitajaliitto
THE FINNISH ASSOCIATION OF PUBLIC HEALTH NURSES

Viite
KAA 1/2019
OM 75/52/2018

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Suomen Terveydenhoitajaliitolta lausuntoa Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltävään kansalaisaloitteeseen.
Terveydenhoitajaliitto kiittää tästä mahdollisuudesta.

Tyttöjen ja naisten ympärileikkaukseen liittyvät velvoittavat lait
o Kansainväliset
§ YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistusta (1948)
§ YK:n naisten syrjinnän poistamista koskevaa yleissopimusta (1979)
§ YK:n lapsen oikeuksia koskevaa yleissopimusta (1989)
o Kansalliset
§ Rikoslaki 21 luku: Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset. Voimassa olevan rikoslaki kattaa myös ulkomailla tehdyt silpomiset, jos uhri on Suomessa pysyvästi oleskeleva tyttö tai nainen. Ei siis niitä ympärileikkauksia, jotka on tehty ennen Suomeen muuttoa, mutta kaikki ne, jotka on tehty Suomessa pysyvästi tapahtuvan oleskelun aikana (eli vaikka leikkaus olisi tehty esim. ulkomaanmatkan aikana).
• Lisänä Lastensuojelulaki: 25§ Ilmoitusvelvollisuus ja 26§ Lastensuojeluasian vireille tulo ja asiakkuuden alkaminen. Lastensuojelulain perusteella lasten parissa työskentelevillä henkilöillä kuten sosiaali- ja terveydenhuollon, lasten päivähoidon, opetustoimen sekä vastaanottokeskusten ja järjestelykeskusten palveluksessa tai luottamustoimessa olevilla henkilöillä ja vastaavissa tehtävissä toimivilla henkilöillä on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus sosiaaliviranomaiselle, jos herää epäily, että tyttö on ympärileikattu Suomessa tai hänen ympärileikkaustaan suunnitellaan.

• Syyskuussa 2015 Yhdistyneet Kansakunnat hyväksyi yhdessä 17 kehityskohdettaan (The Sustainable Developments Goals). Viidennen päämäärän (sukupuolten tasa-arvo) tarkoituksena on hankkiutua eroon kaikista haitallisista käytänteistä (esim. lapsiavioliitot, pakkoavioliitot ja FGM) vuoteen 2030 mennessä.

• Leyen ym. (2007) kirjoittaman artikkelin perusteella voidaan sanoa, ettei erillislaista ole ollut hyötyä niissä Euroopan maissa, jossa kyseinen laki on ollut voimassa (Ruotsi mukana tässä listassa). Vaikka artikkeli on kirjoitettu 12 vuotta sitten, on se kuitenkin kirjoitettu tilanteessa, jossa esim. Ruotsin laki on ollut voimassa jo pidempään. Alla lainaus kyseisestä artikkelista.
”[*The paper*] *showed that specific criminal laws that have been developed have not resulted in more prosecutions than in general criminal laws. On the contrary, specific criminal laws have proven to be incomplete to cover emerging issues such as piercing or*

*cosmetic vaginal surgeries, and to deal with the issue of re-infibulation, leaving those professionals who perform these actions, with a lack of clarity about how to proceed." (*Leye et al. 2007, sivu 28)

Terveydenhoitajaliitto esittää mielipiteenään, että Suomessa ei ole tarvetta erillislaille, joka kieltää tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen. Monissa tutkimuksissa on nostettu esille koulutuksen puutteellisuus sekä ruohonjuuritasolla että ammattilaisten keskuudessa. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen (2017) mukaan suurin osa kuntien ja kaupunkien terveydenhuoltoalan ammattilaisista kohtaa FGM:n liittyviä asioita työssään, mutta vain kolmasosa on saanut riittävän koulutuksen niihin. Työntekijöiden tiedon puute aiheuttaa sen, etteivät he uskalla ottaa asiaa puheeksi eivätkä osaa ottaa huomioon ympärileikkauksen vaikutuksia naisen terveyteen (Charlmers & Hashi 2000, sivu 227; Krása 2010, sivu 269). Myös naiset itse eivät aina osaa yhdistää omia terveysongelmiaan FGM:n, joka estää heitä hakemasta apua sekä saamasta tietoa ja tukea FGM:n vastaisesta työstä. (Krása 2010, sivu 277).

Monet länsimaat ovat luoneet erilaisia ohjeistuksia ja uusia lakeja FGM:n liittyen (Krása 2010, sivu 277). Kuitenkin systemaattinen yhteistyö ruohonjuuritason ja terveydenhuoltoalan avainhenkilöiden välillä on puutteellista. Monilla terveydenhuoltoalan työntekijöillä ei ole riittäviä tietoja FGM:stä ja taitoja sen hoitamisesta (World Health Organization 2010, 9-10).

Sara Jonsdotter Carlborn on julkaissut tutkimuksen vuonna 2004 Ruotsin tilanteesta FGM:n suhteen. Sen mukaan ainoa mahdollinen ratkaisu ongelmaan (FGM:n tunnistaminen) on ammattihenkilöiden erikoistuminen asiaan samalla tavalla kuin joitain ammattilaisia koulutetaan tunnistamaan insesti ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö genitaalitutkimuksen kautta.

Mielestämme Suomessa tulisi panostaa enemmän väestön ja erityisesti terveydenhuollon ammattilaisten koulutukseen. Uuden lain laatiminen voi pitää asian ns. tapetilla muutaman kuukauden, jonka jälkeen asia unohtuu ainakin kansalaisten mielistä. Uusi laki ei auta terveydenhuollon ammattilaisia ottamaan asiaa puheeksi sen enempää kuin nykyisin. Ammattilaisten järjestelmällinen kouluttaminen auttaa ottamaan FGM:n puheeksi ja tunnistamaan mahdollisia FGM-uhreja.

Lähteet:

Chalmers, B. & Hashi, K. 2000. 432 Somali Women's Birth Experiences in Canada after Earlier Female Genital Mutilation. Birth, 27 (4), 227-234.

EIGE (European Institute for Gender Equality). 2013. Current situation and trends of female genital mutilation in Sweden.

Johnsdotter Carlbom, S. 2004. FGM in Sweden: Swedish Legislation Regarding "Female Genital Mutilation" and Implementation of the Law. (Research Report in Sociology). Department of Sociology, Lund University.
https://portal.research.lu.se/ws/files/4851963/624310.pdf

Krása, K. 2010, Human rights for women: the ethical and legal discussion about Female Genital Mutilation
in Germany on comparison with other Western European countries. Medicine, Health Care, and Philosophy, 13 (3), 269-278.

Leye, E., Deblonde, J., García-Añón, J., Johnsdotter, S., Kwateng-Kluvitse, A., Weil-Curiel, L, Temmerman, M. 2007. An analysis of the implementation of laws with regard to female genital mutilation in Europe. Crime Law Soc Change (2007) 47:1–31, DOI 10.1007/s10611-007-9055-7

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2017. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020. https://www.thl.fi/en/tutkimus-ja- asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/seksuaali-jalisaantymisterveyden-toimintaohjelma- 2014-2020
United Nations. 2019. The Sustainable Development Goals Report 2019. https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2019.pdf
World Health Organization. 2010. Global strategy to stop health-care providers from performing female genital mutilation. UNAIDS, UNDP, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNIFEM, WHO, FIGO, ICN, IOM, MWIA, WCPT,
WMA. 1-19.

Helsingissä 2.12.2019

Tiina Mäenpää
Puheenjohtaja, Th, TtT
Suomen Terveydenhoitajaliitto, STHL ry
Mikonkatu 8 A (10.krs), 00100 Helsinki
puh. 0445420557
tiina.maenpaa@terveydenhoitajaliitto.fi

Johanna Rinne
Th(YAMK), TtM-opiskelija
THL:n ja Ihmisoikeusliiton FGM-vastaisessa toiminnassa aktiivijäsen
johanna.m.rinne@gmail.com